

Reactie op de consultatie naar mogelijke klimaatmaatregelen financiële sector

15 februari 2024

Het Verbond van Verzekeraars (hierna: het Verbond) reageert graag op het consultatiedocument van 21 december 2023 over mogelijke wettelijke of alternatieve maatregelen waarmee financiële ondernemingen de klimaattransitie kunnen versterken.

De verzekeringssector is doordrongen van de noodzaak van de energietransitie. Verzekeraars merken de gevolgen van klimaatverandering nu al doordat de schadelast flink stijgt door weersextremen. Dit blijkt uit de [Klimaatshademonitor](#), waarin de verzekerde schade door extreem weer jaarlijks wordt weergegeven. Samen met partners werken verzekeraars dan ook aan het weerbaar maken van de maatschappij tegen de gevolgen van klimaatverandering.

Even zo belangrijk is het afremmen van klimaatverandering. Al jaren zet de sector zich in voor een schone en duurzame samenleving. In 2019 stonden verzekeraars aan de wieg van het vrijwillig klimaatcommitment en dragen zij via hun investeringen en beleggingen bij aan de klimaattransitie. Alles is gericht op het maken van duurzame impact en het halen van de doelen van het klimaatakkoord van Parijs. Dat vereist nationaal en internationaal actie en continue aanscherping van inspanningen. De sector staat daarom open voor het verder verkennen van mogelijkheden om transparantie, bijvoorbeeld ten aanzien van klimaatplannen, te vergroten en publiek-private samenwerking aan te gaan.

De sector speelt een belangrijke rol bij het op gang houden en waar mogelijk versnellen van de energietransitie, maar kan dit niet alleen. Het is essentieel dat de overheid transitiepaden bepaalt voor alle relevante sectoren, de instrumenten normeren, beprijzen en subsidiëren gericht en zorgvuldig inzet én drempels wegneemt, zoals netcongestie. Daarnaast is het voor de sector van groot belang te kunnen beschikken over de juiste data. De energietransitie eist nieuwe vormen van financieren, zoals 'Green Bonds' en/of publiek/private financiering. Alleen dan wordt het mogelijk om de reële economie (het bedrijfsleven), de samenleving, de overheid en de financiële sector samen de goede richting op te laten bewegen.

De aard van de klimaatuitdagingen vraagt om grensoverschrijdende oplossingen en randvoorwaarden. Financiële instellingen – waaronder verzekeraars – beleggen vaak internationaal: broeikasgasemissies houden zich niet aan landsgrenzen. Met een totaalpakket aan Europese wetgeving voor maatschappelijk verantwoord ondernemen (CSDDD, CSRD, EU Taxonomy, SFDR, etc.) zet de Europese Commissie een belangrijke stap om alle (grote) bedrijven in staat te stellen hun rol te pakken bij het verduurzamen van ketens. Een gezamenlijke Europese aanpak zorgt voor een gelijk speelveld met dezelfde regels voor iedereen. Daarom is het Verbond groot voorstander van de ambitieuze Europese aanpak. Het Verbond ziet geen toegevoegde waarde in nationale wet- en regelgeving.

Nationale regelgeving bovenop de Europese wetgeving leidt ertoe dat de implementatie van belangrijke wetgeving in de financiële sector nog meer onder druk komt te staan.

Kortom: Verzekeraars zijn op vele fronten aan de slag met de klimaattransitie. Europese wetgeving ondersteunt daarbij. Van de overheid vragen wij transitiepaden te bepalen voor alle sectoren, zodat de verzekeringssector samen met overheid, reële economie en de samenleving kan versnellen om de doelen van het klimaatakkoord van Parijs te behalen.

Initiatieven van financiële sector

Financiële instellingen werken al langer aan een antwoord op de vraag hoe ze klimaatimpact mee kunnen wegen in hun beslissingen. Samenwerken bleek al snel essentieel. Door effectief samen te werken zijn standaarden (zoals het Nederlandse PCAF-initiatief) ontwikkeld en worden best practices gedeeld. Met meerdere financiële instellingen stond het Verbond aan de wieg van het vrijwillige (maar niet vrijblijvende) klimaatcommitment van de Nederlandse financiële sector. Dit commitment bevat de inspanningsverplichting bij te dragen aan de (Nederlandse) energietransitie.

Verzekeraars dragen bij door te investeren in de energietransitie, zoals zon- en windparken, verduurzaming van vastgoed, groene bedrijfs- en overheidsobligaties en financieren van woningverduurzaming via leningen aan particulieren en woningcorporaties. Tevens gebruikt de sector haar invloed als financier of belegger door via engagement en stemmen duurzaam gedrag te proberen af te dwingen bij bedrijven in de reële economie. Dit wordt voortvarend opgepakt omdat de sector een substantiële bijdrage kan en wil leveren aan een schone, duurzame en toekomstbestendige samenleving. De sector staat daarom open voor het verder verkennen van mogelijkheden om transparantie, bijvoorbeeld ten aanzien van klimaatplannen, te vergroten en publiek-private samenwerking aan te gaan.

Daarnaast verplicht het commitment verzekeraars om de CO₂-impact van financieringen en beleggingen in kaart te brengen en actieplannen te publiceren. Via deze actieplannen wordt de CO₂-impact van de portefeuilles in lijn gebracht met het Akkoord van Parijs. In de leidraad van het commitment staan de afspraken vermeld. Deze leidraad wordt jaarlijks geactualiseerd. De sector legt verantwoording af over de voortgang in een monitoringsrapport dat ieder jaar verschijnt.

Naast het nationale klimaatcommitment zijn verzekeraars betrokken bij verschillende internationale initiatieven. Voorbeelden zijn het Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF), Net-Zero Asset Owner Alliance, Net Zero Insurance Alliance en de Finance for Biodiversity Pledge.

Samen met de overheid de energietransitie faciliteren

Toch is het werk met deze initiatieven nog lang niet klaar. Er moet veel meer gebeuren om de opwarming van de aarde te beperken. Het is van groot belang dat verzekeraars samen met de overheid en het bedrijfsleven de benodigde stappen vooruit kunnen zetten. Door concrete transitiepaden voor economische sectoren vast te stellen en door te normeren, beprijzen en te subsidiëren.

Aan de hand van heldere transitiepaden met duidelijke tijdslijnen en lange termijnplanning zijn verzekeraars in staat de juiste keuzes te maken. Duidelijkheid is cruciaal gezien de lange investeringshorizon van verzekeraars en van duurzame projecten. Maar vooral omdat bij dergelijke keuzes voor verzekeraars altijd het belang van de polishouder voorop staat.

Om investeringen verder te verplaatsen van 'bruin' naar 'groen' zijn voldoende groene investeringsmogelijkheden met een prudent risicoprofiel van belang. Zo investeren verzekeraars op grote schaal in bewezen technieken, zoals wind- en zonneparken of elektrisch transport. Om investeringen in nieuwe technieken of infrastructurele investeringen aan te jagen, zijn door overheden of (grote) bedrijven uit te geven *Green of Blue Bonds* cruciaal. Deze obligaties helpen voor het gericht inzetten van vergroening of bij het voorkomen van klimaatschade (zoals bij *Blue Bonds* voor dijkverhogingen). Daarnaast wordt duurzame financiering via publiek-private financiering veel aantrekkelijker als de overheid onrendabele toppen afdekt of garanties biedt.

Ook vragen wij graag aandacht voor het verschil tussen ambitie en wat in de praktijk mogelijk is. Een duurzame ontwikkeling komt pas echt van de grond als iedereen, dus ook de klant, in

staat is duurzamere keuzes te maken. Een goed functionerend stroomnet en helderheid over terugverdientijden bij duurzame investeringen in bijvoorbeeld zonnepanelen, warmtepompen en thuisbatterijen zijn belangrijke randvoorwaarden. Ook hier geldt: een heldere visie vanuit de overheid, voorzien van transitiepaden helpt bedrijven en consumenten verduurzamingsstappen te zetten.

Klanten helpen bij verduurzamen woningen

Het Verbond adviseert om Europese en nationale wetgeving voor verduurzamingsleningen aan te passen, zodat huiseigenaren in staat zijn hun steentje bij te dragen aan de verduurzamingsopdracht. Door drempels en bijkomende kosten te verlagen, verwacht het Verbond dat meer huiseigenaren in beweging komen. Denk aan de kosten bij het hypothecair financieren van energiebesparende maatregelen, zoals het opnieuw taxeren van de woning en de verplichte distributiekosten bij een (te verhogen) hypotheek. Deze extra kosten maken het financieren relatief kostbaar en werken ontmoedigend. Ook is er (voor bijvoorbeeld hypotheekverstrekkers) gebrek aan beschikbare data om te kunnen bepalen hoe duurzaam een huis daadwerkelijk is. Ondertussen zijn verzekeraars volop in gesprek met hun klanten om verduurzamingsmaatregelen te stimuleren door bijvoorbeeld (met korting) financieringsoplossingen aan te bieden of bij glas- of vloerschade aan een woning de materialen te vervangen door een duurzamere variant.

Een eerlijke transitie

Een aspect waar men daarbij altijd oog voor moet houden is de maatschappelijke kant van verduurzaming en dat deze bij voorkeur op een inclusieve manier moet plaatsvinden. Als de financiële sector wordt gedwongen sneller te gaan dan de reële economie kan dit botsen met het principe van een 'eerlijke transitie'.

Europese regelgeving

Het brede scala aan Europese wet- en regelgeving brengt de sector vooruit en zorgt voor een gelijk Europees speelveld. De wet- en regelgeving is verstrekkend en vereist forse inzet en capaciteit van verzekeraars. Het totale pakket aan duurzame Europese regelgeving gaat verder en is omvangrijker dan geschetst in het consultatiedocument. De doelstellingen van de Europese initiatieven richten zich niet alleen op het wegnemen van informatie-asymmetrie en op de aanpak van aan duurzaamheid gerelateerde financiële risico's voor ondernemingen. De Europese initiatieven zien ook op de doelstellingen in het consultatiedocument, zoals vormgegeven in de drie beschreven denkrichtingen.

Wij schatten in dat een wettelijke inspanningsverplichting om financieringen en beleggingen in lijn te brengen met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs samenvalt met denkrichtingen 2 en 3. Daarom zijn wij geen voorstander van een wettelijke inspanningsverplichting. Binnen het prudent person principe, van toepassing op beleggingen van verzekeraars, moeten verzekeraars niet alleen rekening houden met duurzaamheidsrisico's. Maar ook met de lange termijn impact van hun beleggingsstrategie op duurzaamheidsfactoren (inside-out perspectief) en onder bepaalde omstandigheden ook met de duurzaamheidsvoorwaarden van klanten. Bovendien vormt het betrokkenheidsbeleid (engagement) een wezenlijk (kwalitatief) onderdeel van het prudent person principe. Daarnaast staan bij alle investeringskeuzes de belangen van de huidige en toekomstige polishouders centraal. Investeringskeuzes in klimaatadaptatie moeten een kasstroom opleveren om uitkeringen aan de polishouders te financieren en om claims te betalen.

Daarnaast hebben (de grotere) verzekeraars zich aangesloten bij aanvullende commitments vanuit de sector zelf (zoals via *UN Net Zero Asset Owner Alliance* en de *Paris Aligned Asset Owners*). Ook zijn zij gecommiteerd aan de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen die van bedrijven een transitieplan verwachten. Uit de praktijk blijkt dat verzekeraars financieringen en beleggingen zien als een essentieel onderdeel van hun klimaat-transitieplannen. Zo zetten zij stappen om hun klimaatplannen te verbreden naar de productkant van verzekeren om ook zo de klimaatimpact te reduceren. Want verzekeraars nemen ook hun maatschappelijke

verantwoordelijkheid om duurzame verzekeringsproducten aan te bieden, conform de wensen van klanten.

Het in december 2023 bereikte politiek akkoord over de *Corporate Sustainability Due Diligence Directive* (CSDDD) en de Solvency II richtlijn (art. 44) leidt tot de verplichting een klimaat(transitie)plan op te stellen. Met dit plan voldoen verzekeraars aan de doelstellingen van Verordening (EU) 2021/1119 (Europese Klimaatwet) én aan de prudentiële vereisten van Solvency II. Dit betekent dat verzekeraars voor hun risicobeheer ook klimaatscenario-analyses moeten maken (art 45a, politiek akkoord Solvency II) en daarover moeten rapporteren aan het publiek (art 51). Deze rapportageverplichting geldt ook onder de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). De Europese wetgever verwacht dat de beoogde transparantie een disciplinerende werking heeft om klimaatbewust beleid binnen het Europese bedrijfsleven te bevorderen.

Naast het Nederlandse Klimaatcommitment dat verzekeraars verplicht tot het opstellen van een klimaatplan, verplicht de Solvency-II-wetgeving daar ook toe. Vanzelfsprekend volgt uit het evenredigheidsbeginsel (proportionaliteit) dat te nemen maatregelen zich moeten richten op maatregelen waar het grootste effect te bereiken is.

Vragen uit de consultatie

Vraag 1: Kunnen nieuwe maatregelen volgens u bijdragen aan het versterken van de bijdrage van de financiële sector aan de benodigde klimaat- en energietransitie en zo ja, welke, waarom en op welke wijze?

Ja, in die zin dat de route naar een schone en klimaat-neutrale samenleving een verantwoordelijkheid van ons allemaal is. De verzekeringssector zou graag zien dat er aanvullende uitvoeringsmaatregelen komen om 'groene' investeringen aantrekkelijker te maken. Daarvoor is zekerheid nodig. Nieuwe, innovatieve technieken die nog niet rendabel zijn kunnen via (staats)obligaties worden gefinancierd of worden voorzien van publiek-private financiering. Momenteel zijn de financieringsinstrumenten van de overheid daar in zeer beperkte mate op ingericht. De rijksoverheid zou bijvoorbeeld een groter volume aan Nederlandse staatsschuld kunnen uitgeven op zo'n manier dat deze compliant is met de Europese Groene Obligatie Verordening¹.

Daarnaast zijn wij voorstander van normeren en beprijzen van de fossiele en energie-intensieve industrie. Op die manier worden vervuilende activiteiten 'ingeprijsd' en kunnen verzekeraars hun financieringsstromen daarop aanpassen.

Verder zijn wij van mening dat er geen aanvullende maatregelen nodig zijn voor de financiële sector om de geschetste denkrichtingen vast te leggen. Deze denkrichtingen zijn niet nieuw en afdoende geadresseerd in Europeesrechtelijke ontwikkelingen. Wij zien daarom geen toegevoegde waarde van de denkrichtingen, in aanvulling op de Europese initiatieven. Verder zijn wij van mening dat waar mogelijk, relevante initiatieven op Europees niveau moeten worden opgepakt en niet in aanvullende nationale maatregelen, voor het waarborgen van een gelijk Europees speelveld. Bovendien zien wij een risico op dubbele implementatie vanwege mogelijke (interpretatie)verschillen in Europese en nationale wetgeving. Hiermee komt er nog meer druk op de implementatie van de (huidige) Europese wetgeving.

Tot slot heeft de sector tot dusver vanuit de overtuiging dat actie moet worden ondernomen, op eigen initiatief een hoog ambitieniveau nagestreefd en in acties omgezet. De sector loopt hiermee voorop in Europees opzicht. Overregulering door naast omvangrijke Europese regelgeving ook nationale regelgeving te introduceren kan daarbij juist een contraproductief effect hebben doordat de focus meer komt te liggen bij het voldoen aan de regelgeving. Wel wil de sector zo transparant mogelijk zijn over hetgeen zij doet. Dit vertaalt zich onder meer naar de klimaatactieplannen. De sector staat er altijd voor open om te verkennen wat we zouden kunnen doen om de transparantie te vergroten.

Vraag 2: Kan wetgeving volgens u bijdragen aan het versterken van de bijdrage van de financiële sector aan de benodigde klimaat- en energietransitie en zo ja, waarom, op welke wijze? Welke financiële ondernemingen zouden onderwerp moeten zijn van eventuele klimaatwetgeving gericht op het versnellen van de transitie?

Het Verbond is geen voorstander van nationale wetgeving die zich alleen richt op de financiële sector. De klimaat- en energietransitie is een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Verzekeraars faciliteren de economie. Verzekeraars kunnen verandering van de economie (naar een schone, klimaat neutrale economie) aanjagen, maar niet afdwingen. Zeker niet in een internationaal opererende context. Daarbij geldt tevens dat wetgeving voor de financiële sector op Europees niveau tot stand is gekomen. In deze wetgeving wordt ook rekening gehouden met proportionaliteit en met verschillen tussen financiële instellingen.

¹ Regulation (EU) 2023/2631 of the European Parliament and of the Council of 22 November 2023 on European Green Bonds and optional disclosures for bonds marketed as environmentally sustainable and for sustainability-linked bonds, OJ L, 2023/2631, 30.11.2023. De Verordening is op 21 december 2023 in werking getreden en is van toepassing vanaf 21 december 2024.

Bij aanvullende nationale wetgeving moet men zich ook realiseren dat Nederlandse ondernemingen, ook verzekeraars, vaak grensoverschrijdend actief zijn. Dat kan met en zonder het hebben van een rechtspersoon in Nederland. Het zal moeilijk zijn buitenlandse activiteiten van Nederlandse ondernemingen en Nederlandse activiteiten van buitenlandse ondernemingen binnen de reikwijdte daarvan te brengen zonder de concurrentievoorwaarden in Nederland met die in andere Europese landen te laten verschillen.

Vraag 3: Ziet u bezwaren tegen het instellen van nationale klimaatwetgeving voor de financiële sector en zo ja, waar heeft deze betrekking op?

Ja, de financiële sector opereert Europees en wereldwijd. Financieringen vinden hun weg internationaal. Verplichtende nationale wetgeving zet zowel de financiële sector als de reële economie op een achterstand. Daarnaast mogen verzekeringsproducten van andere EU-landen ook op de Nederlandse markt aangeboden worden, zonder dat de verzekeraar een vestiging heeft in Nederland. Aanvullende regelgeving leidt tot een ongelijk speelveld, welke gevolgen kan hebben voor de huidige en toekomstige polishouders.

Tevens overlappen de geschetste denkrichtingen sterk met de Europese ontwikkelingen en lijken niet in alle opzichten rekening te houden met de Europese initiatieven. Wij zien geen toegevoegde waarde van de geschetste denkrichtingen en deze zijn mogelijk contraproductief, omdat het afleidt van de inspanningen die reeds nodig zijn voor de vervolmaking en toepassing van het Europese *Sustainable Finance Action Plan* en de *Sustainable Finance Strategy*. Uiteraard is er wel een noodzaak tot verduurzaming en duurzaamheidsinitiatieven, maar de prioriteit moet liggen op de Europese initiatieven en additionele Nederlandse maatregelen moeten worden voorkomen.

Vraag 4: Ziet u alternatieven in plaats van wetgeving die de bijdrage van de financiële sector aan de benodigde klimaat- en energietransitie kan versterken?

Ja, de financiële sector heeft zich in de afgelopen jaren ingespannen om op vrijwillige basis de reële economie aan te jagen en de transitie te faciliteren en zet die inspanningen onverminderd voort. De Nederlandse financiële sector wordt daar internationaal om geroemd. Om verdere stappen te zetten is het van groot belang dat verzekeraars samen met de overheid en het bedrijfsleven de benodigde stappen vooruit kunnen zetten. De beoogde versnelling wordt versterkt als de overheid normeren (voor bijvoorbeeld voor gebruik van fossiele brandstoffen), beprijzen en subsidiëren gericht en effectief inzet, maar daarnaast ook de transitiepaden voor economische sectoren na 2030 concretiseert. Daarnaast is de beschikbaarheid van data cruciaal voor het daadwerkelijk kunnen sturen op verduurzaming. Dat deze data beschikbaar is voor financiële instellingen is niet vanzelfsprekend. De overheid kan hier een rol spelen om dit te bevorderen.

Het Verbond is verder voorstander van een snelle implementatie van de huidige Europese wet- en regelgeving. Afgezien van de fors toegenomen administratieve lasten is het Verbond in algemene zin voorstander van het brede pakket aan Europese duurzaamheidswet- en regelgeving. De komende jaren wordt er veel tijd en capaciteit ingezet om aan deze wet- en regelgeving te voldoen. Het Verbond adviseert om de uitwerking en de aangekondigde aanpassingen, periodieke reviews en de 'bijsturing' door EIOPA en DNB & AFM van deze wet- en regelgeving dan ook af te wachten, voordat er (nationaal) eventueel aanvullende maatregelen worden genomen.

Vraag 5: Welke effecten kunnen eventuele nieuwe maatregelen volgens u hebben op MKB-financiering?

MKB-financiering is vaak kortlopend en qua schaal te klein voor verzekeraars en ligt daarom grotendeels bij de banken en andere typen institutionele beleggers. Eventuele MKB-fondsen zijn voor verzekeraars wel interessant als investeringsoptie.

Vraag 6: Welke effecten kunnen eventuele nieuwe maatregelen volgens u hebben op het ondernemings- en vestigingsklimaat?

Zie het antwoord op vraag 3.

Vraag 7: Heeft u zicht op alle aanstaande en bestaande maatregelen met betrekking tot vergroening van de financiële sector op Europees en nationaal niveau en wat dat voor u betekent? Wat mist u daarin? Ziet u aanleiding voor nationale maatregelen in aanvulling op Europese maatregelen?

Ja, het Verbond heeft goed zicht op de aanstaande maatregelen voor de financiële sector en heeft daar op verschillende momenten verzekeraars over geïnformeerd. Daarnaast probeert het Verbond verzekeraars te assisteren met de implementatie van wet- en regelgeving, bijvoorbeeld om te komen tot eenduidige interpretatie.

Implementatie van deze (Europese) wet- en regelgeving is zeer uitdagend. Met name de *European Sustainability Reporting Standards* die door de CSRD verplicht worden gesteld, zijn zeer omvangrijk, aangezien er een hele nieuwe informatiestroom op gang moet komen. Verzekeraars zijn bijvoorbeeld voor het inzicht van het CO₂ gebruik van financieringen en producten/diensten afhankelijk van derden; deze gegevens zijn helaas (nog) niet altijd eenvoudig voorhanden. De financiële sector hoopt dat de CSRD een belangrijke aanjager is om deze informatie binnen enkele jaren wel van bedrijven te kunnen ontvangen. De overheid zou hier een rol van betekenis in kunnen spelen door de beschikbaarheid van data te vergroten, ook van partijen die niet onder de CSRD vallen.

Vraag 8: [Vraag aan financiële ondernemingen] Welke informatie heeft u nodig om te zorgen dat uw activiteiten bijdragen aan de transitie naar een klimaat-neutrale economie?

Bovenal consistent en helder overheidsbeleid gericht op de langere termijn. En tevens betrouwbare informatie van (grote) ondernemingen, zoals naar verwachting beschikbaar zal komen in de komende jaren door middel van CSRD- en Taxonomie rapportages, vrijwillige duurzaamheidsrapportages van allerlei bedrijven en door onderzoek naar de waardeketen.

Vraag 9: Welke ideeën heeft u om de link tussen de activiteiten van financiële ondernemingen en bijdragen aan emissiereducties in de reële wereld te versterken? Welke methoden, indicatoren, of maatregelen zouden daarbij in het bijzonder kunnen helpen?

Het is zeer ingewikkeld om de directe impact op de reële economie te meten, aangezien financiële instellingen altijd slechts voor een deel (en meestal indirect) verantwoordelijk zijn voor de uitstoot². Daarnaast wordt terecht in het consultatiedocument geschetst dat bij uitsluiten de CO₂ impact inderdaad niet meer op de eigen balans drukt, maar deze wel elders wordt opgepakt.

Verzekeraars zijn tot op heden voorzichtig in het claimen van harde emissiereducties als gevolg van het voeren van dialoog met ondernemingen over het gevoerde beleid. Deze dialoog kan succesvol zijn en tot acties leiden van bedrijven, maar engagement wordt vaak uitgevoerd in

² Zie bijvoorbeeld de attributiefactor die PCAF voorstelt voor autoverzekeringen van 5,12% ([pcaf-standard-part-c-insurance-associated-emissions-nov-2022.pdf](https://www.pcaf.com/standard-part-c-insurance-associated-emissions-nov-2022.pdf))

samenwerking met andere institutionele beleggers. Daarnaast heeft succes spreekwoordelijk vele vaders, waarbij ook het bedrijf zelf en/of de overheid claimen dat door hun acties de CO₂ impact is verlaagd (dubbeltellingen). Vanwege het grote risico beschuldigd te worden van 'groenwassen' claimen verzekeraars maar beperkt 'hun succes'.

Verzekeraars kunnen de bedrijven waarin ze beleggen ook proberen te beïnvloeden door hun stemgedrag tijdens aandeelhoudersvergaderingen. Door actief resoluties te formuleren of te ondersteunen kunnen bedrijven worden aangespoord hun beleid te verbeteren. Echter, verzekeraars beleggen overwegend in vastrentende instrumenten (m.n. obligaties), en deze manier van invloed uitoefenen kunnen zij daardoor beperkt inzetten.

Voorts is een Europese (of bij voorkeur) mondiale aanpak essentieel bij het reduceren van emissies. De Europese wetgever heeft nu al gekozen voor primair het instrument van transparantie, belastingen en transitieplannen om de klimaatdoelstellingen te bereiken. In aanvulling op lopende initiatieven en plannen zien wij geen noodzaak voor aanvullende wettelijke maatregelen. Wel bepleiten we de mogelijkheden voor publiek-private financieringen van de energietransitie en klimaatadaptatie te versterken.

Vraag 10: Welke ideeën heeft u om ervoor te zorgen dat de informatie die financiële ondernemingen rapporteren over duurzaamheid een beter beeld geeft van de benodigde verschuiving in geldstromen?

De tot nu toe genomen maatregelen door verzekeraars zijn gericht op de Europese klimaatdoelstellingen voor 2050 en zullen in de komende paar jaar geïmplementeerd worden. Zoals eerder opgemerkt kan het contraproductief zijn om daar bovenop nu al aanvullend nieuwe maatregelen te verlangen. Het is beter om de aangenomen Europese regels eerst te implementeren, dan te analyseren of er noodzakelijke elementen ontbreken en dan opnieuw te kijken of nieuwe regels nodig zijn.

Wij verwachten dat CSRD- en Taxonomie-rapportages in belangrijke mate gaan voorzien in betere rapportage, alsmede doordat informatie beter beschikbaar zal komen via het *European Single Access Point*. Deze rapportages omvatten immers de relevante op Europees niveau vastgestelde duurzaamheidsonderwerpen en thema's op het gebied van klimaat, sociale aspecten en governance. Over tijd is zichtbaar welk percentage van het belegd/gefinancierd vermogen groen is.

Daarbij moet tevens worden opgemerkt dat de mogelijkheden voor 'groene' investeringen onder de EU Taxonomie op dit moment nog beperkt zijn. Het is, ook vanwege de verplichting vanuit risicospreiding gedifferentieerd te financieren, nog onmogelijk om de volledige balans van een verzekeraar 'groen' te laten zijn. Het tempo van de financiële sector kan slechts in beperkte mate vooruitlopen op de reële economie.

Vraag 11: In hoeverre kan een wettelijke inspanningsverplichting de bijdrage van de financiële sector aan de benodigde klimaat- en energietransitie versterken?

Verzekeraars hebben zich gecommitteerd aan de doelen van Parijs. Om hierin nog effectiever te kunnen zijn is het essentieel dat de overheid duidelijk richting geeft aan de energietransitie en beleidsstabiliteit biedt door middel van concrete transitiepaden voor de economie, het bevorderen van de beschikbaarheid van data, en beleid te voeren waardoor publiek/private financiering een flinke stimulans krijgt. Een wettelijke inspanningsverplichting heeft geen toegevoegde waarde.

Vraag 12: Zouden andere doelen dan “de financieringen en beleggingen in lijn te brengen met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs, de doelstelling om in 2050 in de Europese Unie klimaatneutraal te zijn en/of de klimaatambities van het kabinet” zinvoller zijn om de bijdrage van de financiële sector aan de klimaat- en energietransitie te vergroten?

Verzekeraars verkennen welke mogelijkheden zij zelf hebben rond ‘verzekerde uitstoot’ en het verduurzamen van de schadeketen. Dit is geen gemakkelijke opgave, waardoor verzekeraars tot op heden terughoudend zijn. Daarvoor gelden de volgende argumenten:

- Verzekeraars mogen hier geen collectieve afspraken over maken vanwege marktverstoring.
- Verzekeraars hebben ‘verzekerbaarheid’ als belangrijkste uitgangspunt. Veel verzekeraars zijn daarom terughoudend om bijvoorbeeld voor de verzekering van een oude vervuilende auto meer te laten betalen voor een verzekering dan een schone nieuwe auto, of nog drastischer, op te houden met oude vervuilende auto’s (nieuw) te verzekeren. Grote groepen mensen hebben immers geen geld voor een nieuwe auto en hebben hun oude vervuilendere auto nodig voor een dagelijkse werkzaamheden. Er is geen sprake van een sociaal correcte energietransitie als verzekeraars deze mensen een (betaalbare) verzekering ontzeggen en het hen daarmee onmogelijk maken om in de huidige maatschappij te functioneren.
- Hetzelfde geldt voor het stoppen van verzekeringen aan vervuilende bedrijven. Veel verzekeraars vinden dat ook werknemers van vervuilende bedrijven voorzien moeten kunnen blijven worden van een zorg-, pensioen- of arbeidsongeschiktheidsverzekering. Ook de eventuele schade die een vervuilend bedrijf veroorzaakt aan een persoon of de omgeving dient volgens veel verzekeraars, in het belang van mogelijke slachtoffers, verzekeraar te blijven.
- Verzekeraars pleiten ook voor wat betreft verzekeraarbaarheid voor heldere transitiepaden, zodat ze hun klanten kunnen helpen bij deze transitie op logische momenten.

Aanvullende nationale wet- en regelgeving of maatregelen worden niet als zinvoller gezien.

Vraag 13: Zouden financiële ondernemingen een of meerdere indicatoren moeten worden voorgeschreven die de voortgang richting het doel meet? Zo ja, welke en voor welk doel?

Nee, er komen verschillende (Europese) rapportageverplichtingen op de sector af. Op grond van de CSRD dienen de betreffende ondernemingen reeds jaarlijks te rapporteren over een breed scala aan indicatoren en datapunten op het gebied van duurzaamheid. Voor zover dergelijke indicatoren noodzakelijk zijn (tussentijdse doelen) zouden deze op Europees niveau moeten worden bepaald, niet door middel van nationale initiatieven. Veel verzekeraars hebben zelf al tussentijdse doelen geformuleerd in hun klimaattactieplannen.

Vraag 14: Welke mogelijke nadelen ziet u bij een inspanningsverplichting? Hoe zouden die eventueel kunnen worden ondervangen?

Een inspanningsverplichting geldt reeds op grond van de verplichting tot het hebben en uitvoeren van een klimaattransitieplan (zowel uit het klimaatcommitment als naar verwachting in de CSDDD). Daarbij houden verzekeraars rekening met het voor hen leidende prudent person principe, waarbij een prominente rol is voor de bescherming van polishouders en begunstigen. Wij zien geen noodzaak tot nationale maatregelen op dit vlak. Daarbij is een inspanningsverplichting een vage norm waarvan het de vraag is hoe dat zich zal vertalen in het toezicht.

Vraag 15: Voor welke financiële ondernemingen zou een inspanningsverplichting zinvol zijn? Dient gedifferentieerd te worden tussen grootte of typen onderneming?

Hiervoor geldt reeds de Europeesrechtelijke reikwijdte, waarin ook rekening wordt gehouden met proportionaliteit.

Vraag 16: Welke vorm van handhaving zou het meest passend zijn bij een eventuele inspanningsverplichting? Met andere woorden: wie zou het best kunnen toezien op de naleving?

Voor zover het gaat om de toepassing van het prudent person principe bij verzekeraars moet dit bij DNB liggen (publiekrechtelijke handhaving op grond van Solvency II). Hetzelfde geldt voor klimaattransitieplanning overeenkomstig Solvency II.

Het Verbond is geen voorstander van het in wet- en regelgeving vastleggen van de gemaakte afspraken uit het klimaatcommitment, aangezien de basis van dit commitment vrijwilligheid is. Verzekeraars hebben een goede traditie van zelfregulering wat het mogelijk maakt om gericht en op dynamischere wijze te werk te gaan. Het monitoren van vrijwillige afspraken door toezichthouders met wettelijke taken zal weinig toevoegen aan de effectiviteit, en zal daarnaast de bereidheid om vrijwillige (maar niet vrijblijvende) afspraken te maken beperken.

Vraag 17: Ziet u mogelijkheden voor een resultaatverplichting ten opzichte van een inspanningsverplichting zoals bovenstaande? Ziet u bepaalde risico's bij een resultaatverplichting?

Het Verbond acht een resultaatverplichting niet wenselijk. Het versterken van de klimaat- en energietransitie is een gezamenlijke opgave. Het is daarom niet passend om slechts één partij in de keten een resultaatsverplichting op te leggen. Zeker niet als dit een partij is die zelf zeer beperkt CO₂-uitstoot, en hier slechts indirect op kan sturen zoals het geval is bij iedere financiële instelling. Bovendien verhoudt een resultaatverplichting niet goed tot andere (wettelijke) verplichtingen waar verzekeraars aan moeten voldoen, met name die ten opzichte van polishouders en meer in het algemeen van prudentiële voorschriften. Een resultaatverplichting voor een bedrijf uit de reële economie is derhalve ook niet te vergelijken met een resultaatverplichting voor de financiële sector. Een resultaatsverplichting leidt ook tot mogelijk ongewenste effecten van uitsluiting van groepen of activiteiten. Verzekeraars kunnen niet teveel uit de pas lopen met de reële economie.

Vraag 18: De klimaatplanverplichting op grond van de CSDDD zal gaan gelden voor een deel van de Nederlandse financiële sector, namelijk de instellingen die de hierboven genoemde drempelwaarden halen. Vindt u het wenselijk als deze verplichting voor een groter deel van de Nederlandse financiële sector zou gelden? Zo ja, waarom wel? Zo nee, waarom niet? Hoe kijkt u er tegen aan als eventuele nationale wetgeving aanvullende eisen stelt bovenop aanverwante IMVO-wetgeving?

We staan er als sector positief tegenover dat er in Europees verband een klimaatplanverplichting is opgenomen in de CSDDD. Immers, met het feit dat deze verplichting Europees gaat gelden is het level playing field geborgd en is de impact veel groter dan als lidstaten zelf hierover besluiten. Om die reden heeft het Verbond ook [teleurgesteld](#) gereageerd op de ontwikkeling dat de downstream verplichtingen uit de CSDDD niet van toepassing zijn op de financiële sector.

Het is volgens ons ongewenst om de downstream verplichtingen nationaal op te leggen, dit zorgt voor een ernstige verstoring van het Europese speelveld voor Nederlandse financiële instellingen.

Wij zijn geen voorstander van het verbreden van een verplichting voor de Nederlandse financiële instellingen die de drempelwaarde niet halen. Er zijn goede redenen om kleinere ondernemingen omwille van proportionaliteit buiten deze verplichting te laten. Voor een deel zullen deze ook 'meegenomen' worden in de transitie via de waardeketen van grotere ondernemingen of op vrijwillige basis. Maar de belangrijkste reden is dat zij naar verwachting geen significante/materiële impact hebben.

Vraag 19: Zouden de bestaande verplichtingen met betrekking tot het betrokkenheidsbeleid scherpere vereisten moeten bevatten over klimaat-effecten om de bijdrage van de financiële sector aan de klimaat- en energietransitie te versterken? Hoe zou deze verplichting er uit kunnen zien?

Nee

Vraag 20: Zouden de bestaande verplichtingen met betrekking tot het betrokkenheidsbeleid voor meer financiële ondernemingen moeten gelden? Zo ja, welke?

Nee, wij zien geen logische/noodzakelijke uitbreiding van de reikwijdte.

Vraag 21: Ziet u mogelijke effecten van eventuele wetgeving, bijvoorbeeld op het gebied van regeldruk, uitvoerbaarheid, vestigingsklimaat? Geldt dat voor wetgeving gebaseerd op één van de drie denkrichtingen of in het algemeen? Hoe zouden deze mogelijke negatieve effecten kunnen worden ondervangen?

Ja, de negatieve effecten bestaan eruit dat de denkrichtingen zich richten op gebieden waarop ook de Europese regelgever al actief is. Bovendien zou eventuele nationale wetgeving de hoge regeldruk vergroten waardoor implementatie van Europese wetgeving verder in het gedrang komt. Dit kan worden ondervangen door af te zien van dergelijke nationale maatregelen.

Vraag 22: Ziet u mogelijke effecten van eventuele wetgeving voor het financieringsaanbod van het mkb? Geldt dat voor wetgeving gebaseerd op één van de drie denkrichtingen of in het algemeen? Hoe zouden deze mogelijke negatieve effecten kunnen worden ondervangen? Zou bijvoorbeeld een uitzondering voor verplichtingen aangaande financiering van het MKB een werkbare oplossing kunnen bieden voor mogelijke negatieve effecten.

Bijvoorbeeld onder de CSRD wordt door EFRAG ook gewerkt aan verplichte en vrijwillige MKB-rapportagestandaarden op het gebied van duurzaamheid. MKB-ondernemingen kunnen, ook als zij hier niet toe verplicht zijn, duurzaamheidsmaatregelen treffen en rapporteren over duurzaamheid. Het kan een overweging voor dergelijke ondernemingen zijn om dit te doen, indien dit het financieringsaanbod voor die ondernemingen zou kunnen vergemakkelijken.

Het is ook niet denkbeeldig dat MKB-ondernemingen informatie moeten aanleveren aan financiële ondernemingen, zodat deze kunnen voldoen aan hun duurzaamheidsrapportageverplichtingen. Een uitzondering voor MKB-ondernemingen lijkt niet eenvoudig te realiseren, tenzij de financiële onderneming dergelijke MKB-ondernemingen buiten hun duurzaamheidsrapportages zou kunnen houden, maar de vraag is of dat wenselijk is.

Vraag 23: Een aantal opties in de verkenning gaan mogelijk verder dan in de EU geldende en in voorbereiding zijnde regelgeving. Ziet u daar bezwaren tegen? Wat vindt u van mogelijke verschillen in eisen die gesteld zouden kunnen worden aan Nederlandse bedrijven versus de eisen die worden gesteld aan bedrijven die elders in de EU actief zijn? Welke gevolgen verwacht u dat eventuele verdergaande nationale wetgeving zal hebben voor de concurrentiepositie van in Nederland gevestigde ondernemingen?

Wij zien veel overlap met Europese regelgeving en zien geen duidelijke toegevoegde waarde van nationale initiatieven op de gebieden waarop al heel veel Europees gebeurt. Het grootste effect wordt gesorteerd als er in Europees verband afspraken worden gemaakt. In dit geval voorzien wij dat nationale initiatieven vooral afleiden van de Europese initiatieven, leiden tot onduidelijkheid en een negatieve invloed zullen hebben op het vestigingsklimaat en de internationale concurrentiepositie van Nederlandse verzekeraars (geen level playing field). Veel

Nederlandse verzekeraars zijn immers ook internationaal actief en veel Europese verzekeraars zijn in Nederland actief.

Vraag 24: Bovenstaande consultatie is gericht op klimaat- en de energietransitie. Ziet u meerwaarde in het opnemen van andere milieudoelen, zoals bijvoorbeeld de transitie naar een circulaire economie of de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen, in deze verplichtingen of het voorstellen van gelijksoortige wetgeving omtrent andere milieudoelen? Zo ja, welke en op welke manier verwacht u dat wettelijke of alternatieve maatregelen de bijdrage van de financiële sector aan deze andere milieudoelen kan versterken?

Beschermen van de biodiversiteit en bossen is van groot belang voor het beperken van klimaatverandering en daarom is het goed dat het beschermen van de biodiversiteit een Europese beleidsprioriteit is. Het is een onderwerp waar binnen de sector veel aandacht voor is, mede vanwege de directe verbinding met het thema klimaatverandering.

Wetgeving om biodiversiteit te beschermen zou in eerste instantie gericht moeten zijn op bedrijven.

Het verplichten van doelstellingen op andere milieudoelen voor financiële instellingen lijkt onverstandig, omdat de data op dit gebied nog veel minder ontwikkeld is dan CO₂-gegevens. De CSRD kan naar verwachting helpen om die data te verbeteren, maar het is van belang dat financiële instellingen de ruimte krijgen om vrijwillig samen te werken en kennis en inzichten te delen en methodologieën te ontwikkelen om biodiversiteit beter mee te kunnen nemen in het beleggingsproces. Initiatieven zoals de *Finance for Biodiversity Foundation* en *Nature Action 100* dragen bij aan deze samenwerking en dialoog om bedrijven te stimuleren om biodiversiteit beter op te pakken. Het is belangrijk om deze vrijwillige initiatieven de ruimte te geven om verder te ontwikkelen en niet te worden afgeleid door additionele wettelijke verplichtingen.

Vraag 25: Heeft u nog andere ideeën over wettelijke of alternatieve maatregelen ter versterking van de bijdrage van de financiële sector aan de energietransitie die u wilt meegeven?

Nee, zoals uit de beantwoording blijkt zien wij geen noodzaak voor nationale initiatieven, in aanvulling op de Europese ontwikkelingen en de inspanningen vanuit de sector zelf.